

Delavec izbija vsak petek z datumom naslednjega dne — Naročnina za celo leto K 20.—, za pol leta K 10.—, za štiri leta K 5.—. Posamezna številka 40 vin. naročnina v inozemstvo sorazmerno več.

Pošiljajte na uredništvo in upravništvo

Ljubljana, Šelamburgova ulica šte. 6. II. nadst. Telefon št. 225.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati se zaračunavajo, milimeter vrstica in sicer pri enkratni objavi po 60 vinarja, pri trikratni ni po 58 vinarja, pri šestkratni po 56 vin., pri celoletnih objavah po 54 vin. za vsakokrat. — Za razne izjave itd. stane mm vrstica 50 vin. — Reklam. so poštnine proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Kaj je socijalizem?

Socijalizem je gospodarski nauk, ki uči, da so vsi ljudje po naravi enako ustvarjeni in da potrebujejo za svoj obstanek hrane, obleke in stanovanja. To ni težko razumevati. Toda na svetu je danes vendar drugače. Vzlicemu, da ljudje potrebujejo hrane, stanovanja in obleke, in da je vsega v izobilici, se dogaja v veliki meri, da nimajo ljudje kaj jesti, kaj obleči in čestokrat ne sredstev, da bi plačali svoje stanovanje. Da ljudje to trpe, je težje razumevati.

Star pregovor pravi, da kdor ne dela, naj tudi ne je. Ta pregovor je bil na mestu, dokler so bili ljudje sami gospodarji svojega dela. Danes ne velja več, ker le nekaj ljudi lastuje delo — in tisti, ki ga lastuje, sam ne dela, ampak najme druge, da delajo zanj. Toda delo se oddaja ljudem le tedaj, če je dobičkanosno. Če ni profita, delodajalec odslavi delavce na cesto. Rezultat tega je, da delavci stradajo, delodajalec pa v kljub temu živi razkošno.

Tako je, ker živimo v kapitalistični družbi — v družbi, ki dovoljuje, da so proizvodnje, to je roba, ki jo potrebuje ljudstvo, v rokah privatnih podjetnikov, ki ne delajo, ampak spravljajo le sadove dela. Delavci dobe za svojo plačo le nekaj napitnine, komaj petino tega, kar producirajo. Drugo vzame delodajalec v obliki profita. Delavska moč, to je edino kar delavec poseduje, je postala roba. Kapitalist, ki kontrolira trg in robo, ki jo v tem smislu prodaja delavec, kadar išče dela, odloča tudi tej robu ceno. Na ta način je delavec mezdni suženj in popolnoma odvisen od kapitalista, popolni suženj sistema, ki to dopušča. Posledica tega je, da delavski razred, ki vsled niz-

ke plače, izprlja, bolezn, smrti in drugili nesreč, ki so v zvezi s človekom, ne more kupiti življenjskih potrebščin, ki jih je izdelal in ki so v rokah kapitalista, strada in tava v duševni temi, mizeriji in pomanjkanju.

Socijalizem uči, da je ta sistem krivičen in da ga je vsled tega treba odpraviti.

Kako? — Ljudstvo, v tem slučaju delavski razred, ki je najštevilnejši in najbolj prizadet, mora potem politične in gospodarske akcije vzeti v svoje roke vlado ter sprejeti take zakone, ki bodo v korist tistim, ki delajo, ustvarjajo. Podržaviti je treba delo, tisto, ki je izvor vsemu bogastvu in ki omogočuje, da dobi ljudstvo sorazmerno za svoj obstanek: hrano, obleko in stanovanje. To pomeni, da morajo biti vsa produktivna in distributivna ali razpečevalna sredstva pod demokratično kontrolo ljudstva, da služi vsemu ljudstvu, ki ustvarja, ne pa privatnim interesom. Z drugimi besedami: Delo, ki je izvor vsega kar obstoja, in od katerega je odvisna vsa civilizacija in blagostanje človeka, ne sme biti špekulacija privatnih interesov, ampak lastnina vseh. Kajti le na ta način je mogoče, da bo ljudstvo, ki proizvaja, imelo reči, ki so po naravnih zakonih za njegov obstoj in civilizacijo, nujne.

Predno pa bo to mogoče doseči, se mora delavstvo zavedati svojega položaja, to je, postati mora razredno zavedno.

Z razredno zavednostjo raste obenem razredna moč, ki se koncentrira v gospodarskih in političnih organizacijah, ki izvajajo, kakor že zahtevajo razmere potem politično in gospodarsko akcijo.

To ni težko razumeti.

Ali je socijalizem vsled tega, ker uči ta nauk, ljudstvu škodljiv? Nikakor ne. Ljudstvu ni škodljiv, pač pa je škodljiv tistim, ki hočejo ljudstvo izkoriščati še nadalje. Sedanji družabni sistem hvaleh se namenom, da se jim bo tako godilo, če se delavstvo ne zdrami in postane zavedno, na vse večne čase. To je vzrok, da lažejo, blatijo in napadajo socijalizem in socijaliste, kolikor morejo.

Razni učenjaki in misleci, ki imajo poleg drugih ved vpogled tudi v družabne razmere in so študirali socijalizem, izvzemši tistih, ki so plačani, da drugače govore, izrekajo o socijalizmu sledečo:

John Ruskin, ameriški mislec in filozof: »Vlada in kooperacija so v vseli akcijah življenja večni zakon življenja; anarhija in tekna je v vseli rečeh večni zakon smrti...«

F. G. Peabody, profesor krščanske morale na harwardskem vseučilišču: »Če je soditi po tem, kar je Jezus učil, je bil on socijalist...«

Dr. Layman Abbott, filozof in profesor teologije, ki pa sam ni socijalist, pravi: »Tendenca časa gre vzporedno s socijalizmom; nobena sila ga ni vstanu odvrniti...«

Father William Barry pravi: »Nikomur se ni treba bati besede socijalizem; gibanje delavskega razreda v boju za pravičnost bi bilo pod vsakim drugim imenom neizpremenjeno...«

Ameriški učenjak Grant Allen je bil socijalist; Alfred Russell Wallace, eden prvih svetovnih učenjakov, je sprejel nauk socijalizma.

Websterjev besednjak: »Družabna teorija ali načrt, ki zastopa popolnejši in bolj harmonično upravo družabnega sorodstva, kakor je danes.«

LISTEK.

MAKSIM GORKIJ:

Človek.

L

Ob urah duševne utrujenosti, ko oživlja spomin sence preteklosti in veje na srce hlad — ko misel kakor brezžarno jesensko solnce razsvetljuje grozni kaos sedanosti in zloveščo kroži na istem mestu, ker se ne more povzeti više in poleteti naprej — ob težkih urah duševne utrujenosti kličem predse z močjo svoje domišljije veličastno sliko — Človeka.

Človek!

Kakor da bi se rodilo solnce v mojih prsih, in v njegovem jarkem svitu hodi počasni, neobsežen kakor svet — naprej in — navzgor tragično prekrasni Človek.

Vidim njegovo ponosno čelo in sinele, globoke oči, a v njih — žarke, neustrašene, silne Misli, one Misli, ki je spoznala čudovito soglasje vesoljstva, ki v tre-

nutkih svoje utrujenosti ustvarja bogove, v času čilosti jih pa meče s prestolov.

Izgubljen sredi pustini vesoljstva, sam na neznatnem koščku zemlje, ki leti z neznansko hitrostjo nekam v globino neizmernega prostranstva, in ko ga muči mučno vprašanje, zakaj da je tu — možko stopa — naprej — po poti k zmagam nad vsemi skrivnostmi neba in zemlje.

Stopa in rosi s svojo krvjo težavno, samotno in ponosno pot in ustvarja iz te žgoče krvi — nesmrtnih cvetice poezije; otožni krik svoje nemirne duše umetno pretvarja v glasbo, iz izkušnje ustvarja vede in z vsakim korakom se dviga — više in naprej in krasi zemljo, kakor jo krasi solnce s svojimi neštevilnimi žarki — zemeljska zvezda vodnica...

Oborožen le z močjo svoje Misli, ki je zdaj podobna blisku, — zdaj hladnomirna kakor meč — stopa svobodni, ponosni Človek daleč pred ljudmi, in nad življenjem, sam — med ugankami življenja, sam — med svojimi neštetimi zmotami... in vse legajo z veliko težo na njegovo ponosno srce in s tem, da

vzbujajo v njem silen stud, ga pozviljajo same — naj jih uniči.

Stopa!

V njegovih prsih tulijo nagoni in protivni se glas samoljubja kakor navihani berač, ki prosi daru, in tenke niti pravičnosti se mu ovijajo okoli srca kakor zajedavka, rede se z njegovo vročo krvjo in glasno zahtevajo, naj jim odstopi svoje sile... vsa čustva žele, da bi zavladala nad njim, vse je željno oblasti nad njegovo dušo.

A tema raznih življenjskih malenkosti je podobna blatu na njegovi cesti in gnusnim žabam na njegovi poti.

In kakor obkrožajo planeti solnce, tako obkrožajo tesno tudi Človeka ustvaritve njegovega ustvarjajočega duha: njegova — vedno lačna — Ljubezen; daleč za njim pa šepa Prijateljstvo, pred njim gre trudna Nada, glej, Zavist razsrjena rožlja z verigami na rokah, a Vera zre s temnimi očmi v njegov nemirni obraz in ga čaka v svoje mirne objeme.

Dictionary of political economy:
»Socijalizem zahteva, da je proces proizvodnje in razpečavanja blaga reguliran ne potom tekme, ki služi privatnim interesom, ampak potom družbe kot celote v njeno skupno korist«.

Ivan Cankar, naš sloveči dramatik in pisatelj, je bil socijalist.

Anton Askerc, naš sloviti mislec in epični pesnik, ki je slekel črno sukno, da posveti svoje moči naprednemu gibanju svojega naroda, je bil s socijalisti.

Profesor Graham Taylor, sloviti ameriški inventor, je na predavanju pred delegati Y. M. C. A. v La Salle hotelu v Chicagu, dne 1. marca 1. L. rekel glede družabne revolucije med drugim sledeče: »V teku je novo vojskovanje, novi boji za preobrat človeške družbe. Boj se vrši proti avtokraciji, družabni krivičnosti, razrednosti in vladanju manišine. V Rusiji in Nemčiji je ta boj krvav. V Ameriki, Angliji in Franciji je nekrvav in se vrši mirnim potom. Ampak rezultati bodo eni in isti — reorganizacija človeške družbe na podlagi enakosti za vse, ki delajo z rokami in možgani...«

(»Proletarec«)

Ali more socijalizem pomagati?

Kaj bom s socijalizmom? Saj ne more nič pomagati!...

Kdo še ni slišal takih modrih besed iz ust delavca prekratkih misli? Socijalizem mu ne more pomagati v njegovi bedi: Ne more mu dati dela, ne more mu pribaviti hrane, ne more mu poskrbeti stanovanja.

Silna kriza pride včasih: kamor se človek ozre, povsod je brezposelnost. In brezposelnosti sledi silna mizerija, lakota, prezebanje, potikanje od ulice do ulice po cele noči. Strašno je.

In socijalisti? Ali morejo to izpremeniti? Ali morejo pomagati?

»Ne. Nič ne morejo pomagati. Posamezen socijalist morda lahko pomaga v posameznem slučaju toliko, kolikor sploh more pomagati revež revežu. Lahko dá temu ali onemu par centov, ali pa vzame za silo koga pod streho. V splošnem ne pomeni to nič. Beda ostala. Celo morje bede, v katerem se nič ne poznajo posamezne kapljice, niti gost dež ne.

Čemu torej biti socijalist?

Kadar je jetika v zadnjem štadiju, ne more pomagati noben zdravnik na

Odete v cunjice starih resnic, — prepojene s strupom predsodkov, sovražne gredo za Mislijo, ker je ne morejo dohiteti, kakor ne more dohiteti vran orla, prepirajo se z njo za prvenstvo in le redkokdaj se zlivajo z njo v en sam mogočen in ustvarjajoč plamen.

In istotam, glej, gre Človekova večna spremljevalka — nema in skrivnostna Smrt, vselej pripravljena, da ga poljubi na srce, ki si tako željno želi življenja.

Vse te pozna v svojem nesmrtnem spremstvu — in razen teh pozna še eno — Brezumje.

Krilato, mogočno kakor vihar, mu sledi s sovražnim pogledom, obdaja Misel s svojo silo in stremi po tem, da bi jo potegnila v svoj divji ples.

Vse v svojem žalostnem spremstvu pozna — izrodki so, nedovršena, slabotna bitja njegovega ustvarjajočega duha.

In samo Misel je Človekova družica, samo od nje se ne loči nikoli, samo plamen Misli osvetljuje zapreke na njegovi poti, ugankе življenja, somrak prirodnih tajnosti in temni kaos v njegovem srcu.

tem svetu. Čemu je torej treba zdravnika? Proč z njim!

To je prav tako pametno kakor vprašanje, čemu je treba socijalizma.

Ni je sile na svetu, ki bi mogla delavstvu toliko koristiti kolikor socijalizem. Ali treba se je potruditi, da ga človek razume. Kadar teče voda v grlo je prepozno. Socijalizem pa ravno opozarja na novodeni in na bližajoči se potop, pa uči delavstvo, kako si o pravem času zgradi ladjo, ki ga bo rešila.

V času brezposelnosti ne more socijalizem prinašati pomoči. Ali te velikanke brezposelnosti ne bi bilo, če bi bilo delavstvo že prej poslušalo nauk socijalizma in se ravnalo po njem.

Socijalizem hoče delavstvo odvadi od vere v čudeže. Sneti mu hoče mrezo z oči in mu pokazati stvari take, kakršne so, v pravi podobi in pravi luči.

Razumemo, da se marsikateri ravno tega brani. Kajti že sama slutnja pove človeku, da bo videl veliko več grdega kakor lepega, če bo jasno gledal. In tega se veliko ljudi boji. Mnogo jih je, ki mislijo, da se življenje vendar lažje prenaša, če je vsaj z lažjo ozaljšano. Zato si skušajo prikriti resnico, beže od spoznanja in se zarivajo v temo.

Oni verujejo, da je Bog človeku v paradizu prepovedal sad spoznanja, da je bilo to božansko modro, in da je Adam smrtno grešil, ker je hotel več vedeti, nego mu je bilo dano od Boga.

Sami nočejo posnemati več Adama in ostanejo rajši nevedni.

Ali nič na svetu ni bolj potrebno, kakor boj proti nevednosti. In tudi naivnejši ljudje bi se v tem oziru lahko potolažili; kajti če je po njihovem prepričanju vse od Boga, tedaj je od njeza tudi človeški razum, ki hrepeni po znanju. In tudi to hrepenenje samo mora biti tedaj od njeza.

Nevednemu ni mogoče pomagati. Kajti če bi se mu tudi dokazala pomoč, je ne bi znal uporabiti. Za delavca je pa še prav posebno potrebno znanje in spoznanje, zakaj njegova beda je posebna reč. To namreč ni beda posameznega človeka, ampak beda velikega razreda, ki nosi križ ves iz enakih razlogov.

Delavcu se ne godi slabo, ker je Pavel, Tonetov sin, ali pa zato, ker je doma iz Žabje mlake, temveč zato, ker je član delavskega razreda, kateremu je naložena težka butara brez obzira na to, če

Svobodna Človekova družica — Misel gleda povsod s bistrim in ostrim pogledom in brez usmiljenja osvetljuje vse.

— Ljubezni kovarne in podle spletke, njeno željo, da bi dobila v oblast ljubince, stremljenje, poniževati in poniževati se in umazani obraz čutnosti za njo;

— strahopetno slabost Nade in za njo Laž, — njeno rodno sestro mačipkano in nalepotičeno, pripravljeno potolažiti vselej in vse in jih prevariti s svojimi lepimi besedami;

— Misel osvetljuje v brezčutnem srcu Prijateljstva njegovo preračunjeno previdnost, trdo — prazno radovednost, gnile madeže zavisti in kali obrekovanja na njih;

— Misel vidi silo črne zavisti in ve, da bi razrušila vse na svetu — če bi ji sneli okove — in da ne bi prizanesla niti zarodu pravičnosti.

— Misel osvetljuje v nepremakljivi Veri željo po neomejeni vladi, stremečo po tem, da si zaslužni vsa čuvstva, skrite kremplje praznoverja, slabost njenih težkih križ in — slepoto njenih praznih oči.

Imajo njegovi člani svetle ali črne lase, če so rojeni v Evropi ali v Ameriki, če verujejo v krščanskega, turškega ali pa v nobenega Boga.

To je prvo in najvažnejše vprašanje, kar mora delavec vedeti in razumeti. Kajti iz tega dejstva izvira drugo, da se more delavec le s svojim razredom skupaj rešiti.

Socijalizem odpira delavstvu pot do tega spoznanja. S tem mu daje prve pogoje za osvoboditev in rešitev. Če doseže delavstvo to spoznanje, mu ne bo težko nadalje spoznati, da je treba skupnega razreda, kajti da je v slogi moč, je že tako stara resnica, da jo menda vsakdo razume, če se mu le pokliče v spomin.

Ako bi delavstvo res poslušalo glas socijalizma, kadar še ni krize brezposelnosti in si priborilo moč, tam kjer se odločuje o pogojih življenja, zlasti na političnem polju, tedaj bi pač s svojo politično močjo lahko preprečilo bedo, ki jo prinaša kriza.

Nihče ne more reči, da bi ne bilo v Zedinjenih državah dosti dela za vse, ki ga iščejo, če bi se le pametno uredilo. Tam, kjer ljudje delajo po deset, dvanaest, štirinajst ur na dan, kjer se dela čez čas kakor v blaznici, bi na tisoče ljudi lahko dobilo posla, ako bi se delalo le po osem ali manj ur na dan.

Zveza, države in občine bi lahko izvršile nešteta koristna javna dela, ako bi jih vzele v svoje roke in ako bi se ozirale na interese splošnosti. To pa bi morale, če bi v njih odločevali zastopniki splošnosti, zastopniki ljudstva, v prvi vrsti zastopniki delavskega razreda, ki bi bili tudi odgovorni svojim volilcem.

Tako more socijalizem pomagati. In to je edina resnična pomoč.

Kdor pričakuje čudežev, ga bo socijalizem moral razočarati. Od socijalizma jih pameten človek že zaradi trga ne sme pričakovati, ker mu jih socijalizem ne obljubi. Narobe. On zahteva od delavca, da veruje v resničnost in da jo spoznava.

Kdor sledi socijalizmu na tej poti, ne bo mogel biti nikdar razočaran, in to je edina pot, ki drži do cilja.

(»Proletarec«.)

Iz strokovne organizacije.

Tržič, Podružnica usnarjev Osrednjega društva usnarjev in sorodnih strok je imela dne 1. marca 1920 svoj redni letni občni zbor, na katerem so bili v

V boj stopa tudi s Smrtjo, z njo, ki je iz živali napravila Človeka, z njo, ki je ustvarila množico bogov, filozofske sisteme, — vede — ključe do svetovnih ugank — svobodni in nesmrtni Misli je nasprota ta sila, neplodna in često nemno hudobna.

Smrt je za njo podobna cunjariči, ki hodi po hišah in zbira v svojo umazano vrečo, kar je preživelega in gnilega nepotrebne zavržke, včasih pa lokavo pograbi tudi kar je zdravo in krepko.

Prepojena je z gnillim smradom, — zavita v obleko groze, brez čuta in obličja, nema stoji Smrt neprestano pred Človekom kot črna in čemerna uganka, a Misel jo strastno proučuje — ustvarja joča in svitla kakor solnce, polna brezumne drznosti in ponosne zavesti, da je nesmrtna...

Tako hodi nemirni Človek skozi mučni mrak življenjskih ugank — naprej in — navzgor, vedno — naprej in — navzgor....

(Konec prihodnjic).

novi odbor izvoljeni naslednji društveniki: Petkovšek Matija, predsednik, Golmajer Jože, namestnik; Kristofek Vinko, blagajnik; Popler, Klemenc Fr., Meglič in Ješe kot odborniki, ter Benedik, Rozman, Kavčič in Golob kot pregledniki.

Laško. Da mi bo omogočeno redno blagajniško poslovanje, pozivljam vse društvenike podružnice kemičnih delavcev, ki še nimajo poravnane prispevke za januar in februar, da to brez odlašanja store. Treba, da se privadimo reda in točnosti. — A. Mastnak.

Radeče. Na občnem zboru podružnice Osrednjega društva usnarjev in sorodnih strok so v novi odbor bili izvoljeni: Alič Ivan, predsednik, Novak Tomaž, podpredsednik, Kunibert Januš, blagajnik, Smit Franc, namestnik, Opat Franc tajnik, Juvančič Karel, namestnik, Jaklič Alojzij in Knez Matija pa v kontrolo.

Celle. Sodrugi, sodružice, pripravite se na občni zbor, kajti prevažno je to za nas vse, da se ne bi udeležili vsi, kateri ste pod varstvom strokovne organizacije. Pridite na dan vsi, na tudi tisti, kateri kritizirate dosedanje Vaše zaupnike in voditelje organizacije. Prihranite si modrost do takrat, ko io bode treba resnično rabiti za resne in stvarne namene. Pridite tedaj z Vašimi listami, na katerih imate imena bodočih voditeljev in zaupnikov, katerim že v naprej želim, da bi se lepše in stvarnejše postopalo z njimi kakor se je z nami.

Dragi moji sotrpini dandanes ne smemo misliti na drugo nego na delo in misliti na vse pretege, da nas ne podlarmi kapitalizem in njegova buržoazija. Sodrugi še enkrat Vas pozivljam v imenu istega odbora, strnite svoje vrste v eno četo spoznaite da smo vsi eni in isti trdnini in spoznaite bridko resnico, kako zavratno nas hočeto nanesti kapitalisti in uničiti našo organizacijo, ako bi zanazili v nji nesoglasje. Odločilni trenotek bo hitro tukaj, sodrug! na plan za naše pravice in svobodo. S tem zadnim opominom se hočem posloviti od svoje funkcije, ki sem jo z največjim veseljem počeno opravljial. — Rudolf Čebular, tajnik.

Mezdna gibanja.

V Mariboru so po brezuspešnem pogajanju stopili dne 16. marca t. l. v stavko vsi čevljarški pomočniki. — Ničče izmed čevljarških pomočnikov naj ne hodi v Maribor!

Istotako stavkajo o Mariboru delavci pekarnarstva vojaškega oskrbovališča. V to stavko se je na prav nekvallifikovan način vmešala vojaška oblast poslavši v to pekarno vojake. Vojaki naj torej onemogočijo prizadetim delavcem pridobitev potrebnega zaslužka, katerega za preživljanje samega sebe in svojcev potrebujejo.

Vprašamo: ali zato dela delavstvo, da omogoči plačevanje davkov, s katerimi se vzdržuje militarizem? Menimo, da ne, zato zahtevamo, da če že hoče imeti buržoazija vojakov, tedaj naj ostanejo vojaki kar so, namreč vojaki. Ne silijo se naj tih, da tvorijo hlance kapitalizma in opravljajo stavekokazna dela.

Zidani most. V tukaišnji tovarni za cement je bil dne 3. februarja t. l. sklenjen dogovor, iz katerega posnemamo: Delavkam se plača na uro zviša od 1 K 25 vin, na 1 K 70 vin. Delavcem izpod 18. let od 1 K 40 vin, na 1 K 90 vin. Oboji bodo prejemali 2 K dnevne draginjske doklade.

Delavcem nad 18. let in takim izpod 18. let, ki opravljajo težka dela, se plača

na uro od 1 K 55 vin, poviša na 2 K 20 vin, ter prizna 3 K dnevno kot draginjsko doklado.

Žgalcem pri etažnih pečeh se prizna povišanje, in sicer: Prvim od 2 K na 3 K, drugim od 1 K 90 vin, na 2 K 80 vin, in tretjim od 1 K 80 vin, na 2 K 40 vin. Pripadajo vsem trem kategorijam seveda tudi draginjske doklade v znesku 3 K dnevno.

Pri apnencah se zviša Maicen Antomu in Zupan Adolfu plača na uro od 1 K 65 vin, na 3 K, ostalim na 2 K 60 vin., poleg draginjske doklade 3 K dnevno.

Oskrbnikom strojev se plača poviša od 2 K 40 vin, na 3 K 40 vin.; kurtačem od 1 K 90 vin, na 2 K 80 vin.; rokodelcem prve kategorije od 2 K 60 vin, na 3 K 60 vin.; druge kategorije, v katero spadajo Jokoš, Teršek in Geršak od 2 K 50 vin, na 3 K 30 vin.

Delavcem v kamnolomu se akordna plača poviša od 12 K 50 vin, na 16 K 50 vin. Rudarjem, kojim se določi temeljna plača dnevno na 21 K, se akordna plača od voza poviša od 8 K na 9 K 60 vin.

Čevljarju se prizna povišanje plače od 1 K 80 vin na 2 K 30 vin. Sodarjem in delavcem, uposlenim pri napolnivanju posod za odpravo se akordna plača zviša za 25%. Delavcu pri avtomobilu se zviša plača od 1 K 70 vin, na 2 K 50 vin. Šoferju se določi plača v znesku 3 K 40 vin. Voznikom se plača zviša od 1 K 40 vin, na 1 K 90 vin., ter se jim zaračunava po 14 ur na dan; vrtnariu, kateremu se računa po zimi in po leti 12 ur na dan od 1 K 30 vin na 1 K 90 vin.

Vsem navedenim, tudi akordnim delavcem, pripada poleg določene plače na uro 3 K draginjske doklade na dan. Končno se delavkam pri vrtnariu, v kuhinji, postrežnici in deklam plača na uro poviša od 90 vin na 1 K 30 vin. Prejemale bodo tudi dnevno 2 K draginjske doklade.

Vsem delavcem in delavkam se izplača enkratni nabavni prispevek in sicer: Onim, ki so vposleni v podjetju eno leto 400 K, pol leta 200 K, in onim s četrletno delavno dobo 100 K. Za žene delavcev izplača podjetje 150 K in za vsakega do 14 let starega otroka 50 K. Nabavni prispevek za žene in otroke vella neglede na dobo zaposlenosti za vse jednako.

Vsem onim delavcem in delavkam, ki so že eno leto v tovarni zaposleni, se bo draginjska doklada izplačevala tudi za ves čas morebitne boleznij.

Nedeljsko in čezurno delo se plačuje za 50% višje.

Oni delavci, ki ne uživajo naravnega stanovanja in nimajo svojega lastnega domovla prejmejo: družine do 3 oseb 15 K, do 5 oseb 20 K, nad 5 oseb 25 K na mesec stanarine.

Premog bodo delavci od strani podjetja prejemali po 8 K za meterski stot, onim pa, ki so prejemali tozadevni pavšal, se ta pavšal poviša na 20 K.

Vse ostale ugodnosti, ki jih je delavstvo sicer bilo od strani podjetja deležno ostanejo v veljavi.

Novim plačilnim postavkam se prizna naknadna veljavnost od 28. decembra 1919.

Vsakemu delavcu je v slučaju, da se ga porabi za manj plačana dela, prvotna njegova plača zafamčena.

Končno se zaupniki, določeni od strani strokovne organizacije priznajo.

Slede podnisi.

Kot zaupnik je sodeloval tudi sodrug Pečnik.

Dopisi.

»Slovenec« z dne 13. m. m. je pisal, da so kmetске žene razburjene, ker se sliši, da ne dobe volilne pravice. No, to ni res. Razburjeni so le agitatorji, po župniščih in drugod, žene se pa ne menijo mnogo. To je žalostni dokaz, da žena še danes ne ve, kako velike važnosti je volilna pravica in kako io bodo izrabile nazadnjaške stranke pri volitvah. Napredek in izobrazba je potrebna stvar tudi za žene na kmetih.

Mežica. V odgovor razkrinkanemu klerikalcu, ki jemlje slovo od socialistov v št. 17. »Večernega Lista«. — Dragi sodrug! Krokodilove solze pretakamo za teboj in za tvojimi tako imenitnimi idejami, katere si ponesel s seboj v tabor naših klerikalcev. Vsi socialisti smo ti nevoščilivi za ta veliki napredek, ki se ti je tako silaino obnesel, namreč pri porazu Mežiških socialistov, kateri pa še nismo pri klerikalcih, ampak še zmerom pri socialistih trdni in stanovitni, in ne ti in tudi ne tvoji novi bratci nas ne bodo omajali, tem manj na še zvalili na vaše hinavce, če si še tako prizadevate, ker je prevelik prepad med nami, ki se ne da premostiti ne z obljubami in ne s sleparijo, tem manj pa še s huiskanjem brata proti bratu. Dragi sodrug! Stopil si sedaj v novo družbo, ki si io hočemo malo ogledati, ker je zelo zanimivo. Skrbi vam delajo ti, seveda neporedni socialisti, ki se ne dajo nikakor spraviti v kozji rog. Prav z brzoiavno naglico nosijo svojo vsakdanjo pošto ena na drugo in vsaka posebej pa v župnišče, kjer jih gospod župnik z veseljem sprejemajo in jih malo potolažijo, da bodo že prišla v nebesa, ne pa v pekel, kjer bodo sami socialisti. Drugi del je pa kopa otrok, ki so se v naročju svojih starišev in ne vedo kako se mora kruh pridelati in se zani boriti. Tretji del so pa stare Avstrije agenti, ki so pomagali ljudstvo goniti v krvavi ples svetovne vojne. Sedaj si pač umivajo svoje s krvjo omadeževane roke in svoji črni obraz v studencu mlade države, ali ti krvavi madeži se ne dajo izbrisati več iz svetovne zgodovine zadnjih let. Usoda teh ljudi je zapečatená za zmeraj in njih dela na kličejo po maščevanju. Četrty del so pa razbiti ostanki nemškega buržuaznega gospodarstva tukaj v Mežiški dolini. Preveč so vsakomur znane tiste razmere, v katerih so gospodarili tisti preslepljeni in podkupljeni takomimovani buržuazni birači. Bili so to najbolj nevarni ljudje, ki so delali vse, kar je bilo proti ubogemu proletarijatu. In sedaj se vlačijo kakor črna megla okrog in preže zopet na trenutek, kdaj in kako bi nam škodovali. Peti del so pa tisti zapeljani siromaki, ki že imajo res tudi srce za narod in za svoje pravice, in glejte ravno ti ljudje so najbolj usmiljenja vredni, ker zastoj čakajo na pravice, ki jim jih klerikalna stranka samo obljublja. Ti siromaki bodo čakali zastoj in gorje jim, če se jim pravočasno oči ne odprejo in ne krenejo na pravo pot socializma.

In ti novi sodrug klerikalne buržuazije si ne smeš misliti, da mi žalujemo za teboj, ker s takšnimi ljudmi kakor si ti, se tako ne pride nikamor. Polomil si ga sam tako, da se boš zdaj lahko izogibal delavca kot sobrata, ker mu ne boš mogel mirno v oči pogledati. Mi se bomo borili kljub temu složno za svoje pravice. Ena ali dve kukavici delavskemu boju ne moreta škodovati, ker je ta boi delavski in pravičen. Drugič pa ti priporočam, da raje molči, ker se smešiš.

Rudar.

Ruše. Vredno je, dragi čitatej, da izveš, kako imenitno se imamo mi delavci tukaj v naših klerikalnih Rušah; posebno zanimivo je slišati kako naš tovarnar H. Pogačnik ravna s svojimi delavci. Da se pa ti bolje prepričaš, želel bi ti, da prideš v sredino teh zatiranih sirot in sužnjev, ker ravno to so oni, katere ima g. Pogačnik napeljane na vrvi. Videl bi jok in stok žena in otrok, kateri trpijo pomanjkanje in glad, pa samo zato, da se lahko njihov gospod vozi ošabno z avtomobilom, katerega si je kupil iz žuljev svojih delavcev. — In ne še samo to. Ako se gre vprašati za poboljšanje plače, tedaj imaš le eden odgovor: ali delaj, ali te pa poženem iz stanovanja na cesto. Žalibog, da so večinoma njegovih delavcev primorani biti mu sužnji, ker navadno so le družine, katere že stoje v tovarni od 10—20 let, torej imajo velike družine s katerimi res nikamor ne morejo. — Dobili so pred kratkim za 25 odstotkov povišane plače, ali zato jim je dobri gospod ob prvi priliki živež odtegnil, katerega so dobivali doslej iz tovarne, seveda so tudi tega plačali zmeraj po nizkih cenah. Čudim se samo, da se ta gospod vojni dobičkar in novi milijonar ne sramuje bede svojih delavcev! Pač bi moglo vsakemu človeku to ravnanje srce omehčati, ali njega to ne gane, glavna stvar je, da je njegov trebuh poln. — Toliko v znanje za danes in drugič več, ako se ne poboljša ta naš tovarnar H. Pogačnik.

Holmec pri Guštaju na Koroškem. Kot bog na Francoskem bi se pač počutila nadkopač Steharnik in nadpaznik Josip Sablatnik, če bi ne bilo višjih uradnikov in g. državne nadzornika, kateri je nadpazniku pravi trn v peti. On pravi: ti trepi mi hočejo predpisovati ko o rudarstvu nič ne razumejo. Nadkopač Steharnik, ki te pred kot agitator posebnega verskega prepričanja, moral tudi ierbase plesti, ima sedaj kot se kaže nakrat vsega dovoli, on sprejema plačilo za stelo, dočim gre za isto in za drva rudarjem precel trda, to pravico ima menda iz gotovega znanja. Nadpazniku ki sploh ne gleda na delovno zmožnost delavcev, posebno ugaia duševna nezmožnost delavcev, ki jih lahko obklada s psovkami in se mu prilijeta.

Shodi.

Celje. Kovinarji, pozor! V nedeljo, dne 21. marca 1920 se bo vršil redni letni občni zbor kraljevine skupine Osrednjega društva kovinarjev in sorodnih strok. Začetek ob pol 2. uri popoldne. V stalem se ravnajte po tozadevnih lenakih. Potrebno je, da se članstvo udeleži v pomem številu občnega zbora. — Odbor.

Obvestila.

Leše pri Prevaljah. S. M. J. in A. I. Vaš dopis radi spornih doklad smo odstopili v rešitev Unij slov. rudarjev, v koje delokrog zadeva spada.

Leše. Radi onih delavcev, ki sekajo jamski les, smo poslali spomenico na pristojni gozdni urad v Prevalje.

Celje. Sodrug R. Č. Vaš dopis v zadevi K. J. smo izročili obrtnemu nadzorništvu s pozivom, da ukrene potrebno. Glede odškodnine pišite na Začasno delavsko zavarovalnico za slučaj nezgode v Ljubljani. Ta naslov zadostuje.

Faja. S. J. O. Žepni koledar dobite pri s. K. Poeslu, kateremu smo jih poslali v razprodajo.

Zahvale.

Za nabrani znesek K 286.—, katerega sem prejel za časa moje bolezni, se tem potom vsem tovarišem najiskreneje zahvaljujem. Ivan Hren, žgalec, Zidanmost.

Za časa moje bolezni naklonjeno podporo v znesku K 206.— se vsem darovalcem najtopleje zahvaljujem. — Cecilija Pfeifer, Zidanmost.

Delavstvo ter uradništvo topilnice v Litiji mi je ob priliki smrti mojega moža v pomoč podarilo K 199.—, za kar izrekam vsem darovalcem tem potom najtoplejšo zahvalo. — Ana Meki, vdova, Litija.

Podpisana se presrčno zahvaljujem vsem darovalcem Polakove tovarne za pomoč, ki so mi jo naklonili ob času bolezni in smrti mojega soproga. — Marija Pogačnik, Kranj.

Preklie.

Podpisani preklicujem žaljive besede, ki sem jih govoril o g. M. Cobalu kot neresnične. Ne vem in tudi ne morem povedati o g. Cobalu prav nič slabega. Izgovorjene besede so bile samo od mene izmišljene. Zahvaljujem se g. Cobalu, da odstopa od tožbe zoper mene.

Zagorje ob Savi, dne 15. marca 1920.

Jože Sluga.

(Za gorj objavljeni preklie uredništvo ne odgovarja.)

KAJO DELIC

draguljar in zlatar

Ljubljana, Hilšerjeva ulica št. 4.

prilagodila stroja

zlatarsko in draguljarsko delavnico

za nova dela in popravila vsake vrste, kakor tudi za pozlatovanje in posrebovanje itd. V zalogi ima zlatnine in srebrnina, poročno prstane po vsih vzorcih in merah, ahane i. t. d. Kupuje tudi zlato in srebro ter plačuje po najvišjih cenah ali pa izmenjava za novo blago.

Izdajatelj in odgovorni urednik

IVAN TOKAN

Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Miši-podgane stenice-ščurki

In vsa golazen mora poginiti ako porabljate moja najbolje preizkušena in splošno hvaljena sredstva kot: proti poljskim mišim 7—; za podgane in miši K 7—; za ščurke K 8—; posebno močna tinktura za stenice K 7—; uničevalec moljev K 6—; prašek proti mrčesom K 4— in 8—; mazilo proti ašem pri ljudeh K 6—; mazilo za uši pri živini K 4— in 8—; prašek za uši v obleki in perilu K 6—; tinktura proti mrčesu na sadja in na zelenjavi (uničevalec rastlin) K 6—; prašek proti mravljam K 6—.

Pošilja po povzetju zavod za eksport M. Jünker, Zagreb 6., Petrinjska ul. 3.

UCITELJSKA TISKARNA

LJUBLJANA, Franciškaška ulica št. 6.

registrirana zbirka i. oznake št. 1000

Tiskovine za šole, tiskarstva in urade. Najmodernejšje plakate in vabila - za obode in veselice.

LETNE ZAKLJUČKE

Najmodernejšja uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, ...

STEREOTIPIJA LITOGRAFIJA

Sodrug!

Vlagajte svoje prihranke v lastno hranilnico!

Poštni čekovni račun št. 10.532.

Telefon interurban št. 178.

Konsumno društvo za Ljubljano in okolico

sprejema v svojem hranilnem oddelku **hranilne vloge** in jih obrestuje po čistih 4%.

Večje hranilne vloge (nad tisoč kron), katerih vlagatelji se obvežejo, da dvignejo zneske iz te vloge šele po polletni odpovedni dobi, obrestuje po čistih 4 1/2%. Za varnost hranilnih vlog jamči blagovna zaloga, ki znaša po polletni bilanci okrog 10 milijonov kron, društvena posestva, ki reprezentirajo vrednost nad 2 milijona kron, kakor tudi skladi, rezervni, deležni in dr.

Vloge sprejemajo in izplačujejo

vse podružnice Konsumnega društva za Ljubljano in okolico, ki so:

V Spodnji Šiški v Ljubljani; na Olincih pri Ljubljani; v Ljubljani: Bohoričeva ul., Sedna ul., Krakovski nasip; Rožna dolina (obč. Viš); v Trzinu na Gorenjskem; na Savi (obč. Jelenice) na Gorenjskem; na Jesenicah (pri Ferjanu); Koroška Bela-Javornik; Borovnica; Radovljica; Kranjska gora; Mojstrana; Celje; Šostanj; na Koroškem Guštanj, Prevalje, Mežica, Črna I., Črna II., Pliberk; Maribor; Litija. St. Lovrenc na Pohorju; Kamnik; Pragersko; Križe pri Trzinu. Sv. Ana pri Trzinu; Gorje pri Bledu; Štore pri Celju; Fala nad Mariborom; Ruše nad Mariborom; Rogaska Slatina; Rače-Zidanmost.

Še podrobnejša pojasnila podajajo zaupniki v navedenih podružnicah ali pa osrednja pisarna Konsumnega društva za Ljubljano in okolico, ki je v Ljubljani, Spodnja Šiška, Kolodvorska cesta 208.

Pisma naj se pošilja pod naslovom: Ljubljana, poštni predal 18.

Društvo ima na razpolago pošne položnice, s katerimi zamorejo vložniki denarne pošiljave pošiljati tudi naravnost v osrednjo blagajno.